

прегледни рад
примљен: 15. 11. 2021. г.
прихваћен за објављивање: 09. 12. 2021. г.
UDK 343.22-053.6

Др Драган БЛАГИЋ*

МОДЕЛИ КРИВИЧНОПРАВНОГ ПОЛОЖАЈА МАЛОЛЕТНИКА

Апстракт

У раду се анализирају поједини модели значајни за кривичноправни положај малолетних лица. Заправо, када је реч о различитим моделима везаним за кривичноправни положај малолетника потребно је истаћи на пресудан утицај избора модела на законску регулативу, односно, избор одређеног модела поступања детерминише примену кривичних санкција и мера према малолетницима и пресудно утиче на њихов положај у оквиру кривичноправног система. Посебан кривичноправни статус подразумева постојање специфичних врста кривичних санкција које се у конкретном моделу примењују чиме се утврђују сличности и разлике између појединих кривичноправних система.

Различити приступи у прописивању кривичних санкција у многоме зависе од модела који преовладава у једном кривичном законодавству. Стога ћемо у раду приказати поједине моделе који на посредан начин утичу на кривичноправно реаговање према малолетним лицима. Малолетничко кривично законодавство једне земље одражава материјални и процесни положаја малолетних лица у оквиру кривичноправног система.

Кључне речи: модел, малолетник, кривичне санкције

1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Кривичноправни однос према малолетницима, тј. посебан кривичноправни третман омогућава да се у малолетничком кривичном праву све више говори о одговарајућим целинама у оквиру општих и посебних одредаба материјалног, процесног и извршног права. У новије време настаје потреба за издвајањем малолетничког кривичног права са

* Ванредни професор, Правни факултет Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, dragan.blagic@pr.ac.rs

посебним кривичноправним одредбама, којима се прописују опште одредбе о кривичним санкцијама, врстама, као и начину вођења кривичног поступка и извршењу кривичних санкција.

Приликом разматрања посебног статуса малолетника, њихове кривичне одговорности и примени кривичних санкција у претходном периоду, јасно се закључује да је репресивни приступ имао велики утицај. У каснијем периоду долази до значајних промена у смислу напуштања овог приступа, с једне стране, и с друге, пружа се већа могућност присуства одређеним моделима и квалитетнија заштита и помоћ у складу са развојним потребама малолетног учиниоца.¹ Другачији кривичноправни положај малолетника уједно утиче на постојање различитих подела у смислу приступа и односа према криминалитету малолетника. Политика сузбијања криминалитета према малолетницима се током 20. века разликовала у зависности од тога да ли се у први план ставља малолетни учинилац или његово дело. То је значило да се у третману према малолетницима разликују два основна приступа или модела: заштитнички (*модел благостања - welfare*) и правосудни (*justice model*).²

Кривичноправни положај малолетника, поред материјалног права, регулисан је и кривично процесним одредбама, како у нашем, тако и у другим правним системима. Кривични поступак према малолетницима одликује се многим специфичностима у смислу утврђивања релевантних чињеница о кривичном делу и малолетном учиниоцу. Савремено малолетничко кривично право се огледа у постојању различитих поступака са посебним процедурама према малолетницима, па на тај начин разликујемо, осим кривичног, и неке друге поступке социјално-институционалног карактера.³

¹ T. Gal, Sh. Moyal, „Juvenile Victims in Restorative Justice“ *British Journal of Criminology*, 51/2011, 1014.

² B. Hudson, „Restorative Justice and Gendered Violence-Diversion or Effective Justice?“ *British Journal of Criminology*, 42/2002, 626-627.

³ Тако је у нашој литератури код више аутора истакнуто схватање о постојању одређених модела поступка према малолетницима, како у нашем, тако и у упоредном праву. Поступци који се воде према малолетним учиниоцима кривичних дела могу се разврстати у неколико модела који су засновани, не само на нормативном анализирању различитих кривичноправних система, већ и на посебном приступу сузбијања малолетничког криминалитета. Више о томе: М. Шкулић, *Малолетничко кривично право*, Београд, 2011, 97-98, М. Грубач, *Кривично процесно право*, Београд, 2006, 510. С. Кнежевић, *Малолетничко кривично право*, Ниш, 2010, 103-104.

2. ЗАШТИТНИЧКИ МОДЕЛ

Кривичноправна теорија и законодавство у савременим правним системима помоћу наведена два модела успостављају одређене основне постулате на којима се даље развијају значајна законска решења у области малолетничког кривичног права. Треба узети у обзир да је поступање према малолетним учиниоцима у тесној вези са друштвеним приликама пре свега, мислећи на оне у породици и полазећи од традиционалних, културних, социјалних и економских разлика. Ово су чињенице од којих се у једном друштву полази приликом избора модела у смислу другачијег кривичноправног реаговања према малолетницима.⁴

Поред претходно наведених модела, такође се у теорији малолетничког кривичног права срећу и посебно издвајају: модел *ресторативне правде* и *неокоорективни модел*. Постојање поменутих модела према малолетницима може се уочити у појединим европским земљама, при чему се кривичноправне одредбе примењују у зависности од конкретног модела кривичноправног законодавства. У односу на малолетнике могу се применити различите врсте кривичних санкција и мера, а такође се, у зависности од постојања одговарајућег модела, могу изрећи и друге заштитне мере које су у најбољем интересу детета.⁵ Имајући у виду значај и примену наведених модела, неопходно је указати на њихово присуство у међународноправним документима чија сврха долази до изражаја, пре свега, прописивањем основних принципа и правила поступања према малолетницима. Дакле, међународноправни стандарди имају за циљ успостављање што квалитетније заштите људских права у овој области и пружању што боље правне заштите у области малолетничког правосуђа.⁶ У нашем кривичноправном систему, доношењем Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица (у даљем тексту: ЗОМУКД)⁷ дошло је до систематизације материје малолетничког кривичног права како материјалног тако и процесног и извршног кривичног права. На тај начин прописане су одредбе које се односе на кривичноправни положај малолетника и пружање

⁴A. Ashworth, „Responsibilities, Rights and Restorative Justice, *British Journal of Criminology*, Vol. 42, 2002, 579-580.

⁵A. Skelton, „Restorative Justice as a framework for Juvenile Justice reform” *British Journal of Criminology*, 42/2002, 502-503.

⁶A. Ashworth, *Op. cit.*, 581.

⁷”Службени гласник Републике Србије” бр. 85/05.

заштите малолетницима, чиме се указује на постојање одређених правила поступања према већем броју различитих модела.

Заштитнички модел (*welfare*) или *модел благостања* у савременим кривичноправним системима је заснован на идеји друштвеног детерминизма. Овај модел је превасходно усмерен на личност малолетника и на социјалне прилике у којима он живи, акценат се ставља на психолошко-социјалне аспекте малолетничког преступништва. Основни концепт овог модела подразумева да држава преузме бригу о малолетницима, којима је потребна помоћ и одговарајућа врста правне заштите.⁸

Заштитнички модел се најпре односи на заштиту основних интереса малолетника, при чему се у кривичном поступку примењују мере које су у најбољем интересу детета, док се кривица малолетника посматра другоразредно у односу на опште принципе кривичног права. У кривичном поступку овог модела, најпре се утврђују услови (психолошки, социјални, економски, здравствени и други) који у конкретном случају утичу на криминално понашање малолетника.⁹ Малолетницима, према овом моделу, треба судити пред посебним судовима, све више се избегава вођење класичног кривичног поступка, већа пажња посвећује се социјалним службама, које примењују методе усмерене ка што бољем упознавању личности малолетника. На тај начин приоритет се даје заштити интереса личности малолетника у односу на врсту и тежину кривичног дела, при чему се одређене мере, пре свега, прилагођавају процесу преваспитавања његове личности.¹⁰

Уопштено посматрано, заштитнички модел утемељен је на ставовима према којима се поступак одвија у циљу што мање примене кривичних санкција, с једне стране, док се с друге, све више тежиште преноси на личност малолетника, потребну бригу и помоћ, услед његове недовољне зрелости.

⁸ Заштитнички модел у свету има дугу историју, па се у Америци још крајем 18. века говорило о постојању тзв. *Philanthropy Society* који се одликује заштитом деце од негативног утицаја средине у којој живе и која су напуштена од родитеља. Више о томе: К. К. Wiese, *Juvenile Justice: A Comparison Between the Laws of New Zealand and Germany*, 35- 36.

⁹ J. Muncie, „Illusionis of Difference: Comparative Youth Justice in the Devolved United Kingdom“ *British Journal of Criminology*, 51/2011, 49 – 50.

¹⁰ М. Шкулић, „Основни типови кривичног поступка према малолетницима у упоредном праву“ *Правни живот*, Београд, 9/1999, 42.

Историјски посматрано, заштитнички модел је веома био присутан у Енглеској и Велсу у периоду од доношења законског акта из 1933. године (*Children and Young Persons Act*) и касније, допунама и изменама из 1969. године, којима се прописује да је сваки суд дужан да делује односно поступа у најбољем интересу малолетника. Пре свега, полазило се од изналажења најпогоднијег начина да се, услед ресоцијализације, већа пажња посвети примени психолошких метода, ради што бољег упознавања личности и квалитетнијег деловања у правцу заштите његових интереса.¹¹

У каснијем периоду, овај модел, поред доста позитивних решења које је предвиђао, све више има присталица које заступају став да се истиче превелика улога државе у заштити интереса малолетника. Бројне критике се такође односе на превелика овлашћења судија у смислу коришћења непрецизних критеријума приликом изрицања санкција. На тај начин судије су у циљу заштите малолетника ускраћивале могућност њему самом да искаже свој став у смислу да се малолетник више штити од државе, него што би он сам себи пружио адекватну заштиту.¹² У теорији кривичног права постоји схватање да је овај модел омогућавао судијама превелика овлашћења, па су у том правцу све мање примењивали кривичне санкције и избегавали формални кривични поступак ради што боље *заштите* личности малолетника.¹³

На крају, може се констатовати, да је важност овог модела у периоду прве половине 20. века био значајан и као такав имао је приличан утицај на законска решења многих европских земаља.¹⁴ Поред осталог, треба имати у виду законско решење нашег кривичноправног система у периоду после доношења Кривичног законика из 1959. године, према коме се под утицајем заштитничког модела посебним одредбама уведе васпитне мере као главне кривичне санкције. Дакле, први пут се прописује према малолетним учиниоцима примена различитих врста васпитних мера, док се као једина казна за старије малолетнике уводи *казна малолетничког*

¹¹Љ. Радуловић, *Малолетничко кривично право*, Београд, 2010, 54.

¹²К. К. Wiese, *Op. cit.*, 38.

¹³А. Ashworth, *Op. cit.*, 590, К. К. Wiese, *Op. cit.*, 39.

¹⁴ У Немачкој је донет 1923. године Закон о судовима за малолетнике (*Jugendgerichtsgesetz*) под значајним утицајем заштитничког модела. Стога су државни органи деловали заштитнички према малолетницима, поготово према онима који су били напуштени од стране родитеља, па су због тога, према њима пружали адекватну правну и психолошку помоћ. Видети више: Е. Heinemann, *Diversionsrichtlinien im Jugendstrafrecht*, докторска дисертација, Mainz, 2010, 8-10.

затвора. На тај начин је релативизована подела на кривично одговорне и кривично неодговорне малолетне учиниоце, а душевна развијеност је само поменута приликом набрајања услова за примену казне малолетничког затвора.¹⁵

Имајући у виду различиту врсту модела и њихов утицај на законску регулативу, можемо рећи да она у великој мери зависи од тога које ће се врсте кривичних санкција и мера применити у односу на малолетнике. Посебан кривичноправни статус подразумева постојање специфичних врста санкција које се у конкретном моделу примењују и на тај начин указују на сличност и разлике појединих кривичноправних система.

3. ПРАВОСУДНИ МОДЕЛ

Други модел или приступ који се развијао упоредо са заштитничким моделом, јесте **правосудни модел** (*justice*). Овај модел на плану кривичног материјалног права се односи првенствено на постојање кривичне одговорности малолетног учиниоца за вођење кривичног поступка. Стога, све више се сада заговара идеја о аутономији воље малолетника, односно о његовом личном избору као сваког људског бића. Напушта се схватање да су малолетник и његове потребе примарне, па се у први план ставља кривично дело и његова кривица.¹⁶ Потребно је да критеријуми за одређивање кривичних санкција буду довољно јасни и прецизни и да изабрана кривична санкција сразмерно одговара тежини извршеног кривичног дела. Полазило се и од тога да се приликом избора казне или неке друге мере то схвата као последње средство друштвене реакције на криминално понашање малолетника.¹⁷

Присталице овог модела надаље сматрају да треба дати предност универзалним правима човека у области правосуђа у односу на заштиту интереса малолетног учиниоца. Малолетнику се гарантује заштита његових права у правосудном систему управо из разлога поштовања универзалних људских права. Сматра се довољним да је малолетник одрастао, да ужива одређена права, при чему је способан да преузме одговорност на себе за своје понашање. Поред осталог, инсистира се на

¹⁵ Љ. Лазаревић, *Положај младих пунолетника у кривичном праву*, Београд, 1963, 25; Д. Јовашевић, *Положај малолетника у кривичном праву*, Ниш, 2010, 63.

¹⁶К. К. Wiese, *Op. cit.*,40.

¹⁷ J. Muncie, *Op. cit.*,52.

слободи избора малолетника у смислу његове одговорности и заштите гарантованих права у поступку пред судом.¹⁸

У оквиру кривичног поступка посебно се инсистира на слободи воље, при чему се кривичне санкције изричу у формалном поступку уз знатно поштовање процедуралних права малолетника. Поступак се води пред специјализованим судовима за малолетнике где се санкције по правилу изричу у одређеном трајању и свако лишење слободе треба да буде унапред ограничено и што је могуће краће.¹⁹

Поред веома позитивних решења која карактеришу овај модел, у теорији малолетничког кривичног права срећу се одређене слабости на пољу индивидуализације кривичних санкција, с обзиром на личност малолетника. Дакле, прилагођавање санкција према личности малолетника и кривичном делу у овом моделу показало се као неправично и неједнако кажњавање. Имајући у виду значај индивидуализације кривичних санкција, многа кривична законодавства оправдано користе различите моделе поступка, како би што исправније кривичноправно реаговали, а све у циљу сузбијања криминалитета малолетника.²⁰

4. МОДЕЛ РЕСТОРАТИВНЕ ПРАВДЕ

У другој половини 20. века, у вези са идејом о стварању аутономног законодавства за малолетнике, појавио се и **трећи приступ, тј. модел ресторативне правде** (*restorative justice*). Основна учења овог новог друштвеног приступа најпре се односе на могућност решавања конфликта између жртве и учиниоца кривичног дела на миран начин и вансудским путем. Решавање спора се најчешће завршава путем поравнања захтевом за накнаду штете на начин који није уобичајен са становишта правила кривичног поступка.²¹

Једно од битнијих полазишта овог модела јесте заштита интереса жртве у смислу стварања што бољих услова, како би се надокнадила штета

¹⁸ Љ. Радуловић, *Op. cit.*, 59- 60.

¹⁹ М. Gabrielle, М. Allison, *Family, Victims and Culture: Youth Justice in New Zealand*, Wellington, 1993, 231.

²⁰ К. К. Wiese, *Op. cit.*, 41.

²¹ У новијој литератури наилазимо на схватање које се односи на решавање спора између жртве и учиниоца у чему држава има непристрасну улогу. У тим ситуацијама ради заштите својих интереса, углавном реагује неформалним поступцима. Т. Gal, Sh. Moyal, *Op. cit.*, 1015.

настала извршењем кривичног дела. На овај начин избегава се кажњавање малолетног учиниоца и стварају могућности за мирно решавање спора. Начелна идеја овог приступа тј. модела односи се на способност сагледавања последица извршеног кривичног дела како за жртву, тако и за извршиоца и друштвену заједницу. Затим се приступом ресторативне праве иде ка томе да малолетник преузме одговорност за извршено кривично дело, при чему омогућује што боље услове да жртви надокнади штетне последице.²²

Значајно питање које одликује овај модел у вансудском решавању спора јесте постојање могућности да се постигне медијација, тј. помирење између малолетника и жртве након извршеног кривичног дела. Због тога се све чешће у литератури износи схватање да се медијацијом као једним од начина решавања конфликта постижу веома добри резултати, како за интересе жртве, тако и за малолетног учиниоца кривичног дела. Тиме се у току вансудског поступка укључују сви учесници реконструктивног приступа (жртва тј. оштећени, малолетни извршилац, друштвена заједница) и на крају заједно активно учествују у решавању спора.²³

У новије време присталице овог модела све више заговарају идеју примене тзв. *алтернативних* тј. диверзионих мера²⁴ према малолетним учиниоцима. У оквиру модела ресторативне правде колико је објективно могуће, све више се примењују *неформалне санкције* у односу на малолетнике под условом да постоји могућност избегавања кривичног гоњења. Суштина примене ових мера је у томе да се, у зависности од

²² В. Hudson, *Op. cit.*, 618.

²³ Свако од учесника, пре свега малолетник, учествује у разним активностима које утичу на квалитет живота у заједници, затим постаје користан члан заједнице и укључује се у нове групе вршњака у оквиру друштвене заједнице. Жртва тј. оштећени, такође учествује у свим фазама вођења преговора, водећи рачуна о последицама кривичног дела и активно се бави питањима сопствене сигурности у друштвеној заједници. Затим се и чланови заједнице укључују у вођење поступка медијације где на тај начин воде дискусију у изналажењу више различитих могућности и решења, како за малолетника, тако и за жртву тј. оштећеног. Више о томе видети: К. К. Wiese, *Op. cit.*, 48, А. Skelton, *Op. cit.*, 503-504.

²⁴ Модел ресторативне правде је посебно заступљен у кривичном законодавству Новог Зеланда, где се у великој мери примењују алтернативне тј. диверзионе мере. Према истраживању у периоду 2002-2003. године само је око 16% малолетника било кривично гоњено, што јасно указује да је примена неформалних санкција главни облик диверзионог поступања. Више о томе: К. К. Wiese, *Juvenile Justice: A Comparison Between the Laws of New Zealand and Germany*, 48-49.

тежине кривичног дела и личности малолетника, избегава покретање класичног кривичног поступка. Примена диверзионих мера, тј. алтернативног поступања према малолетницима огледа се у томе да према малолетницима буде примењено више различитих мера које немају карактер кривичних санкција.²⁵

Модел ресторативне правде, поред доста позитивних приступа у решавању конфликта између учиниоца и жртве, ипак подлеже одређеним критикама неких аутора. Посебно се инсистира да кривично право треба да утврђује кривицу извршиоца кривичног дела, а не да се под утицајем ресторативног модела одговорност малолетника према жртви односи на преузете обавезе, које ће се остваривати у будућности.²⁶ Наглашава се да овај модел све више заобилази процедуру кривичног поступка у коме постоји однос супростављених странака како окривљеног, тако и оштећеног, а да с друге стране истиче дијалог у међусобном разумевању жртве и извршиоца кривичног дела.²⁷

5. ЗАКЉУЧАК

Претходно изложена схватања и ставови наведених модела у суштини одражавају правне и процесне могућности у појединим законодавствима, којима се реагује на сузбијању малолетничке деликвенције. У савременим државама политика сузбијања малолетничког преступништва своди се на два основна модела и то: заштитнички и правосудни модел.²⁸ У ствари, ова два модела поступка чине основу на коју

²⁵ E. Heinemann, *Diversionsrichtlinien im Jugendstrafrecht*, 16-17.

²⁶ M. Gabrielle, M. Allison, *Op. cit.*, 171, K. K. Wiese, *Op. cit.*, 50.

²⁷ Johnstone, G., Van Ness, D. W. *Handbook of Restorative Justice*, UK, 2007, 24.

²⁸ Из практичних разлога указали смо само на најприсутније и најутицајније моделе као облике реаговања на малолетничку деликвенцију, а који су предмет теоријско-нормативне анализе многих држава. Поред наведених модела у теорији малолетничког кривичног права срећу се и друге врсте модела као подваријанте *заштитничког и правосудног модела* (неокорективни, корпоративни, партиципативни и други модели). **Неокорективни модел**, одликује се пре свега идејом да малолетни учиниоци морају бити кривично одговорни за своја кривична дела. Дакле, овде се наглашава њихова одговорност, али и одговорност родитеља за њихове пропусте у надзору и васпитању. Ставови и схватања овог модела подсећају на правосудни модел, јер се у основи изједначавају њихови принципи у сузбијању криминалитета малолетника. Ипак се разлика може уочити код неокорективног приступа, где малолетник мора да буде кривично гоњен и да се

се касније надовезују остали модели у оквиру једног правног система. Тешко је рећи да се правни систем, тј. законодавство једне земље одликује присуством само једног модела, јер управо сложеност друштвених прилика јасно указује на потребу постојања више различитих како би се што правилније реаговало у циљу сузбијања криминалитета малолетника. У том смислу, већина кривичноправних система одликује се ставовима и елементима једног од теоријски конципираних модела у чије се оквире могу сврстати другачији ставови и схватања више других модела. У многим позитивним законодавствима наглашено је присуство ставова и елемената различитих концепцијских модела, пре свега правосудног у комбинацији са заштитничким и моделом ресторативне правде.²⁹

Као пример можемо узети наше малолетничко кривично право, у коме преовлађује правосудни модел уз присуство елемената и ставова заштитничког и модела ресторативне правде. Дакле, све више долази до изражаја присуство других подваријанти модела, мислимо најпре на мере диверзионог карактера. У последње време у циљу заштите интереса малолетника све више се уводе мере које воде ка алтернативном поступању, а које су уједно прилагођене њиховој личности и потреби успешног сузбијања преступничког понашања.

Објашњење посебног статуса малолетника као учиниоца кривичних дела, њихове кривичне одговорности и примене кривичних санкција у претходном периоду јасно указује на утицај репресивног приступа у кажњавању. У каснијем периоду долази до значајних промена у смислу напуштања оваквог приступа, с једне стране, и с друге, започиње присуство нових модела кроз квалитетнију заштиту и помоћ малолетника, у складу са развојним потребама малолетног учиниоца. Другачији кривичноправни положај малолетника уједно утиче на постојање различитих подела у смислу приступа и односа према криминалитету малолетника.

Модел ресторативне правде, поред доста позитивних приступа у решавању конфликта између учиниоца и жртве, ипак подлеже одређеним критикама неких аутора. Посебно се инсистира да кривично право треба да

према њему примењују најпре блаже мере, а уколико не изврши наложене обавезе, судија га може лишити слободе. Насупрот овом моделу, основна идеја правосудног модела јесте да се према малолетнику у кривичном поступку примењују одредбе као и према пунолетном учиниоцу кривичног дела. F. Schaffstein, W. Beulke, *Jugendstrafrecht*, Stuttgart, 2002, 278.

²⁹ М. Шкулић, „Основни типови кривичног поступка према малолетницима у упоредном праву“ *Правни живот*, Београд, 9/1999, 44.

утврђује кривицу извршиоца кривичног дела, а не да се под утицајем ресторативног модела одговорност малолетника према жртви односи на преузете обавезе, које ће се остваривати у будућности.

Код правосудног модела напушта се схватање да су малолетник и његове потребе примарне, па се у први план ставља кривично дело и његова кривица. Потребно је да критеријуми за одређивање кривичних санкција буду довољно јасни и прецизни и да изабрана кривична санкција сразмерно одговара тежини извршеног кривичног дела. Полазило се и од тога, да се приликом избора казне или неке друге мере, то схвата као последње средство друштвене реакције на криминално понашање малолетника

ЛИТЕРАТУРА

1. Ashworth, A, Responsibilities, Rights, and Restorative Justice, *British Journal of Criminology*, Vol. 42, 2002.
2. Gabrielle, M, Allison, M, Family, Victims and Culture: Youth Justice in New Zealand, Wellington, 1993.
3. Gal, T, Moyal, Sh, Juvenile Victims in Restorative Justice, “ *British Journal of Criminology*, 51/2011.
4. Грубач, М, Кривично процесно право, Београд, 2006.
5. Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, ”Службени гласник Републике Србије” бр. 85/05.
6. Јовашевић, Д, Положај малолетника у кривичном праву, Ниш, 2010.
7. Кнежевић, С, Малолетничко кривично право, Ниш, 2010.
8. Лазаревић, Љ, Положај младих пунолетника у кривичном праву, Београд, 1963
9. Muncie, J, „Illusionis of Difference: Comparative Youth Justice in the Devolved United Kingdom,“ *British Journal of Criminology*, 51/2011
10. Радуловић, Љ, Малолетничко кривично право, Београд, 2010
11. Skelton, A „Restorative Justice as a framework for Juvenile Justice reform,“ *British Journal of Criminology*, 42/2002,
12. Hudson, B, „Restorative Justice and Gendered Violence,“ *Divesrion or Effective Justice?*, *British Journal of Criminology*, 42/2002.
13. Heinemann, E, *Diversionsrichtlinien im Jugendstrafrecht*, докторска дисертација, Mainz, 2010,
14. Schaffstein, F, Beulke, W, *Jugendstrafrecht*, Stuttgart, 2002.
15. Шкулић, М. Малолетничко кривично право, Београд, 2011.
16. Wiese, K, *Juvenile Justice: A Comparison Between the Laws of New Zealand and Germany*, 2007.

Dragan BLAGIĆ, Ph.D

Associate Professor

Faculty of Law, University of Priština in Kosovska Mitrovica

MODELS OF CRIMINAL POSITION OF JUVENILES

Summary

In the article author analyzes some models important for the criminal position of juveniles. In fact, when it comes to different models related to the criminal status of juveniles, it is necessary to emphasize the crucial influence of the choice of model on legislation, i.e. the choice of a certain model of conduct determines the application of criminal sanctions and measures against juveniles. Special criminal status implies the existence of specific types of sanctions that can be applied in a specific model and thus indicate the similarities and differences of individual criminal law systems. Different approaches in prescribing criminal sanctions largely depend on the model that prevails in one criminal legislation. Therefore, we will present some models that indirectly affect the criminal law response to juveniles. Juvenile criminal law of a country to some extent reflects the material and procedural position of juveniles.

Keywords: model, juveniles, criminal sanctions